

Що таке ЛЕК?

Лікарсько-експертна комісія (ЛЕК) проводить лікарську експертизу стану здоров'я за висновками лікарів, яку необхідно пройти з метою:

- визначення ступеня придатності до служби;
- встановлення причинного зв'язку захворювання, травми (поранення, контузії, каліцтва) із виконанням службових обов'язків/проходженням служби.

ЛЕК розглядає обставини отриманої травми, захворювання чи поранення і приймає рішення, чи пов'язані вони з проходженням служби, виконанням службових обов'язків;

- визначення потреби у відпустці після завершення лікування або у зв'язку з хворобою/лікуванням, протезуванням тощо;
- винесення рішення про потребу в медико-психологічній реабілітації, продовженні лікування тощо.

Рішення щодо причинного зв'язку між захворюванням, травмою (пораненням, контузією, каліцтвом) та службою буде важливим при отриманні відповідних грошових виплат.

Потреба в проведенні ЛЕК

Потреба в проведенні лікарської експертизи з метою визначення ступеня придатності до служби після перенесеного захворювання чи травми виникає у разі наявності захворювання або наслідків травми, що призвели до значних або помірних порушень функції органів та систем органів, що визначає лікар на підставі результатів лікування, проведеного медичного обстеження та досліджень.

Якщо захворювання чи отримана травма не призвели до порушення функцій органів і систем органів або призвели до незначних їхніх порушень (визначає лікар), то потреба в проходженні медичного огляду ЛЕК відсутня (окрім осіб, що виконують роботи з підвищеним ризиком для життя або здоров'я), оскільки ступінь придатності до служби не змінився.

Направлення на ЛЕК

Направлення на ЛЕК видає керівник підрозділу по роботі з персоналом, за рапортом особи про погіршення стану здоров'я, що унеможлиблює виконання службових обов'язків або рапорту безпосереднього начальника про неможливість (фізичну неспроможність, скарги на стан здоров'я) виконання службових обов'язків або на підставі рапорту (подання) начальника лікувального закладу за місцем лікування.

Як отримати направлення на ЛЕК?

1. Якщо стан здоров'я дозволяє прибути до частини/підрозділу, то після прибуття необхідно написати відповідний рапорт про направлення на проходження ЛЕК, погодити його у безпосереднього керівника та отримати направлення у підрозділі по роботі з персоналом.

2. Якщо стан здоров'я не дозволяє прибути до частини/підрозділу та рапорт передати неможливо, тоді про це потрібно повідомити безпосереднього керівника який уповноважить когось прибути за рапортом, погодить його та подасть до підрозділу по роботі з персоналом для отримання направлення, яке з супровідними документами службового та медичного характеру спрямує через начальника відповідного медичного підрозділу до відповідної ЛЕК.

Відмова надати направлення на ЛЕК

У разі, якщо частина/підрозділ, безпосередній керівник та інші уповноважені особи незаконно відмовляють в направленні на ЛЕК після написання рапорту необхідно вжити наступні дії:

1. Зателефонувати до керівника підрозділу по роботі з персоналом вищого рівня, номер якого можна дізнатися на офіційному сайті Державної служби України з надзвичайних ситуацій (dsns.gov.ua) та повідомити про відмову.

2. Якщо це не вирішило проблему потрібно подати рапорт до відповідного начальника відповідного структурного підрозділу Державної служби України з надзвичайних ситуацій (Головне управління, підрозділ центрального підпорядкування, тощо) адресу якого можна дізнатися на офіційному сайті Державної служби України з надзвичайних ситуацій (dsns.gov.ua) з вимогою зобов'язати начальника підрозділу надати направлення на ЛЕК.

3. Якщо і це не вирішило проблему потрібно подати рапорт до Державної служби України з надзвичайних ситуацій на ім'я Голови служби, з вимогою зобов'язати відповідного начальника Головного управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій надати направлення на ЛЕК.

Документи, які необхідні для проходження ЛЕК

Для проходження ЛЕК потрібно мати наступні документи:

- направлення на медичний огляд ЛЕК (якщо не подано в електронному форматі з електронним підписом);
- медична книжка;
- посвідчення особи (службове посвідчення);
- медична характеристика (необов'язковий документ у воєнний час);
- службова характеристика (необов'язковий документ у воєнний час);
- засвідчену копію актів про нещасний випадок (гостре професійне захворювання (отруєння), поранення, контузії, травми, каліцтва);
- за наявності витяги із особових справ, документація службового, медичного характеру та інші довідкові матеріали, їх копії.

Порядок проходження ЛЕК

Отже, після отримання направлення на проходження ЛЕК потрібно звернутися до найближчої ЛЕК.

В Україні діють штатні ЛЕК, до яких належать:

- Центральна лікарсько-експертна комісія ДСНС України (м. Київ) (далі – ЦЛЕК);

- ЛЕК Головних управлінь ДСНС України: у Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Житомирській, Закарпатській, Запорізькій, Івано-Франківській, Кіровоградській, Львівській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Харківській, Хмельницькій, Черкаській областях;

- ЛЕК Спеціального авіаційного загону ОРС ЦЗ (м. Ніжин);

- ЛЕК Черкаського інституту пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України.

Тимчасово діючі комісії, що створюються при закладах освіти цивільного захисту, зокрема у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності, Національному університеті цивільного захисту України.

ЛЕК Головних управлінь ДСНС України у Донецькій, Луганській областях тимчасово призупинили свою роботу.

Якщо ЛЕК відмовляє в проведенні лікарської експертизи - відразу необхідно зателефонувати до начальника ЦЛЕК за телефонами: (044) 202 32 26, (044) 247 31 56 та повідомити про ситуацію, що виникла.

Лікарська експертиза в залежності від мети направлення проводиться за результатами оглядів лікарів: хірург, терапевт, невропатолог, окуліст, отоларинголог, гінеколог (для жінок), та за медичними показниками і лікарями інших спеціальностей. До початку проходження лікарської експертизи необхідно пройти ЕКГ-обстеження, флюорографічне обстеження органів грудної клітини, зробити загальний аналіз крові та сечі.

Кандидатам на вступ до закладів освіти цивільного захисту та на службу за контрактом перелік додаткових аналізів залежить від обраної професії (перелік яких можна отримати у підрозділі по роботі з персоналом. Можливе призначення додаткових обстежень за медичними показниками.

Терміни проходження ЛЕК

Терміни проходження ЛЕК не визначені законодавством та залежать в кожному конкретному випадку від кількості необхідних медичних (спеціальних) досліджень для встановлення діагнозу.

Рішення ЛЕК

Постанова (рішення), яке приймається ЛЕК, оформлюється одним з таких документів:

- свідоцтво про хворобу;

- довідка ЛЕК;

- постанова ЛЕК з визначенням причинного зв'язку травми, захворювання, поранення.

ЛЕК може приймати постанови про придатність до служби, про причинний зв'язок захворювань (поранень, контузій, травм, каліцтв) зі службою, про потребу в лікуванні, медико-психологічній реабілітації, протезуванні тощо.

I. Постанови про причинний зв'язок захворювань (поранень, контузій, травм, каліцтв) зі службою в ДСНС України може бути таких видів:

- **«Поранення (контузія, травма, каліцтво), ТАК, пов'язане з виконанням службових обов'язків»** - якщо поранення одержане (крім випадків протиправного діяння) в разі фактичного виконання службових обов'язків під час проходження служби та це підтверджено Актами про нещасний випадок.

- **«Поранення (травма, контузія, каліцтво), одержане в результаті нещасного випадку, ТАК, пов'язане з проходженням служби»** - якщо воно одержане за обставин, не пов'язаних з виконанням службових обов'язків або одержане внаслідок правопорушення.

- **«Захворювання (поранення, контузія, травма, каліцтво), ТАК, пов'язане з проходженням служби»** - якщо воно виникло під час проходження служби цивільного захисту, або коли захворювання досягло такого розвитку, який обмежує придатність або призводить до непридатності (зокрема, тимчасової) до проходження служби.

- **«Захворювання, НІ, не пов'язане з проходженням служби»** - якщо воно виникло в того, хто пройшов медичний огляд, до призову на службу, прийняття на службу за контрактом (зокрема, захворювання, не діагностовані при прийомі, але патогенетично їхній розвиток почався до прийому на службу, і служба не вплинула на вже наявне захворювання і придатність до проходження служби).

II. Постанови ЛЕК про потребу у відпустці за станом здоров'я.

Відповідно до Кодексу цивільного захисту особі рядового і начальницького складу може бути надана відпустка за станом здоров'я відповідно рішення ЛЕК згідно рекомендацій лікувальних закладів, де особа проходила лікування.

Загальний термін безперервного перебування на лікуванні у лікувальних закладах, включаючи відпустку за станом здоров'я, не повинен перевищувати 4 місяці, а для хворих на туберкульоз - 12 місяців, окрім випадків отримання травм.

Час перебування на лікуванні осіб рядового і начальницького складу у зв'язку з одержанням ними під час виконання службових обов'язків травм, професійних захворювань та інших ушкоджень здоров'я не обмежується. Прийняття рішення лікарем щодо необхідного для лікування терміну залежить від кожного окремого клінічного випадку з обов'язковим дотриманням вимог щодо діагностичних та лікувальних методів надання медичної допомоги, визначених клінічними протоколами, стандартами медичної допомоги, адаптованими клінічними настановами.

Після закінчення визначеного терміну перебування на безперервному лікуванні та у відпустці за станом здоров'я потрібно пройти ЛЕК для визначення ступеня придатності до служби.

III. Придатність до проходження служби.

ЛЕК може визначити придатність у разі, коли наслідки травм чи

захворювань не вплинули на виконання службових обов'язків. У разі коли служба проходить на посадах, визначених наказом МВС від 12.01.2023 № 6 «Про затвердження Переліку посад, пов'язаних із підвищеним ризиком для життя або здоров'я, в органах та підрозділах цивільного захисту» - особу можуть обмежити до проходження служби на визначених посадах, а у разі наявності наслідків травм чи захворювань ступінь придатності до посади та служби в цілому буде визначено відповідно проявів цих наслідків.

Також необхідно пам'ятати, що відповідно Кодексу цивільного захисту:

- для потреб органів та підрозділів цивільного захисту на службу цивільного захисту можуть бути прийняті громадяни України із числа осіб, звільнених зі служби цивільного захисту, які не досягли граничного віку перебування на службі цивільного захисту і визнані центральною лікарсько-експертною комісією, лікарсько-експертними комісіями центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, непридатними до служби за станом здоров'я внаслідок захворювання, поранення (травми, контузії, каліцтва), одержаного під час проходження служби, що призвело до встановлення їм інвалідності, часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності (крім розумових, сенсорних, психологічних вад, розладів психіки, поведінки та інших захворювань, визначених центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері цивільного захисту);

- для потреб органів та підрозділів цивільного захисту особам рядового і начальницького складу, які під час проходження служби цивільного захисту визнані центральною лікарсько-експертною комісією, лікарсько-експертними комісіями центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, непридатними до служби за станом здоров'я внаслідок захворювання, поранення (травми, контузії, каліцтва), одержаного під час проходження служби, що призвело до встановлення їм інвалідності, часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності (крім розумових, сенсорних, психологічних вад, розладів психіки, поведінки та інших захворювань, визначених центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері цивільного захисту), за їх зверненням може бути продовжено службу до закінчення строку контракту про проходження служби цивільного захисту з можливістю укладення нового контракту, але не більше ніж до досягнення граничного віку перебування на службі цивільного захисту.

Продовження служби цивільного захисту (дії контракту) зазначеним особам та особам, які не мають інвалідності, але мають наслідки травм, захворювань, що ведуть до непридатності до подальшого проходження служби допускається на посадах, що не пов'язані з підвищеним ризиком для життя або здоров'я, на підставі висновку (постанови) центральної лікарсько-експертної комісії у разі отримання інвалідності або лікарсько-експертних комісій органів, підрозділів цивільного захисту у разі переміщення на зазначені посади за клопотаннями керівників органів, підрозділів цивільного захисту на підставі

рапортів про бажання продовжити службу з урахуванням стану здоров'я.

Якщо особа придатна до служби, але має погане самопочуття

Можлива ситуація, у якій, за рішенням ЛЕК, особа придатна до служби, але при цьому має скарги на стан здоров'я. Тоді порядок дій в цьому випадку:

1. Якщо особа потребує екстреної невідкладної медичної допомоги (наприклад, через травму, нещасний випадок, загрозливий для життя стан):

- зателефонувати 103 або звернутися до найближчого закладу охорони здоров'я;

- повідомити свого безпосереднього керівника про захворювання або попросити медичних працівників повідомити найближчий підрозділ служби цивільного захисту про місце свого перебування із зазначенням облікових даних для подальшого повідомлення відповідного підрозділу;

- після надання медичної допомоги дотримуватись рекомендацій лікаря та у разі необхідності поінформувати про рекомендації лікаря медичного працівника підрозділу через безпосереднього керівника;

- відповідально лікуватись, а на момент отримання довідки про тимчасову непрацездатність з рекомендацією стати до виконання службових обов'язків або інших рекомендацій лікаря, що змінюють план лікування - повідомити про це свого безпосереднього керівника.

2. При загостренні хронічних захворювань (станах, що не загрожують здоров'ю і життю):

- зв'язатись із безпосереднім керівником та повідомити про неможливість виконання службових обов'язків та про потребу звернутись до закладу охорони здоров'я;

- того ж дня звернутися за консультацією до лікаря;

- якщо результати консультації вказують на задовільний стан здоров'я - повертатись до підрозділу;

- якщо призначено амбулаторне лікування або госпіталізовано для проведення стаціонарного лікування то потрібно повідомити про це свого безпосереднього керівника, наголосити на необхідність оформлення довідки про тимчасову непрацездатність або електронного медичного висновку про тимчасову непрацездатність;

- якщо ж результати обстежень підтверджують необхідність надання екстреної медичної допомоги - керуватись пунктом 1.

Дії у разі рішення про продовження реабілітаційного лікування

Якщо після стаціонарного лікування рекомендовано реабілітаційне лікування, то потрібно повідомити про це підрозділ медичного забезпечення самостійно або через свого безпосереднього керівника, працівники якого вкажуть на можливість, вид та місце реалізації зазначеної рекомендації, отримають відповідне рішення ЛЕК та переведуть особу до закладу охорони здоров'я, де є реабілітаційне лікування.

Дії у разі рішення про придатність до служби

Якщо відповідно рішення ЛЕК особа визнана придатною до служби, тоді необхідно повернутись до підрозділу та відразу подати рапорт на ім'я начальника щодо повернення з лікування, додавши постанову ЛЕК, приступити до виконання службових обов'язків.

Дії у разі рішення про обмежену придатність до служби

У разі рішення про обмежену придатність до служби ЛЕК в довільній формі вказує, які види служби та роботи протипоказані (з урахуванням спеціальності, займаної посади, віку).

Отже, від характеру травми, захворювання чи поранення, а також від того, де особа рядового і начальницького складу проходить службу та на якій посаді, залежить, чи зможе вона продовжувати службу на тій самій посаді, що і до захворювання, травми, або на іншій посаді, яка краще відповідає особливостям стану здоров'я. Можливість (з урахуванням вакантних посад), необхідність і терміновість переміщення визначаються начальниками, які мають право призначати осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту на відповідні посади.

Дії у разі рішення про непридатність до подальшого проходження служби

Отже, якщо особа рядового і начальницького складу отримала постанову ЛЕК про визнання її непридатною до подальшого проходження служби, то порядок дій наступний:

1. Подати рапорт на ім'я начальника підрозділу про звільнення за станом здоров'я з постановою ЛЕК.
2. Підрозділ по роботі з персоналом видає наказ про звільнення.
3. Проходження процедури здачі справ, посади, майна.
4. Отримання направлення до територіального центру комплектування та соціальної підтримки за вибраним місцем проживання, куди особа рядового і начальницького складу повинна прибути в п'ятиденний строк для того, щоб стати на військовий облік.

Дії у разі незгоди з рішенням ЛЕК

Якщо особа рядового і начальницького складу не згодна з рішенням ЛЕК, то є два способи оскаржити це рішення: у досудовому порядку та через суд. Краще починати оскаржувати рішення з досудового порядку, а якщо це не матиме позитивного результату, то звертатись до суду.

Дії для оскарження рішення ЛЕК в досудовому порядку:

- Подати заяву особи щодо незгоди з рішенням ЛЕК та проханням переглянути вказане рішення ЦЛЕК, долучивши до заяви усі відповідні медичні документи та копію попереднього рішення ЛЕК.

Заяву, медичні документи та копію постанови ЛЕК необхідно або самостійно принести до ЦЛЕК або надіслати Укрпоштою цінним листом з

повідомленням про вручення з описом вкладення на адресу ЦЛЕК: 01601, м. Київ, вул. Олесь Гончара, буд. 55А.

За результатом розгляду заяви особу рядового і начальницького складу можуть направити на повторний або контрольний медичний огляд до Медичного центру Державної служби України з надзвичайних ситуацій та подальшим проведенням лікарської експертизи. За результатом проходження ЛЕК особа рядового і начальницького складу, у разі достатніх підстав, отримує нове рішення про стан здоров'я.

Однак, якщо особа рядового і начальницького складу не згодна із висновком ЦЛЕК, то можна оскаржити рішення уже в суді.

Оскарження рішення ЛЕК в суді здійснюється в порядку адміністративного судочинства відповідно до вимог Кодексу адміністративного судочинства України.

Оскаржити рішення ЛЕК виключно за медичними показниками неможливо, адже це не входить до компетенції суду. Зі свого боку суд має право перевіряти законність рішення ЛЕК лише в межах дотримання процедури його прийняття.

Що таке МСЕК?

Медико-соціальна експертна комісія (МСЕК) - спеціальний заклад в системі охорони здоров'я, що проводить медико-соціальну експертизу особам, які звертаються для встановлення:

- групи інвалідності (I,II,III група);
- відсотку втрати працездатності;
- потреби в протезуванні;
- індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю;
- медичних показань на право одержання спеціального автотранспорту.

Особі рядового і начальницького складу, особи що проходили службу цивільного захисту доцільно проходити МСЕК у випадку, якщо після контузії, травми, захворювання чи поранення відбулась значна втрата працездатності та загалом фізичне чи психічне здоров'я зазнало змін чи є потреба у протезуванні.

Дії, щоб отримати направлення для проходження МСЕК:

1. Якщо особа рядового і начальницького складу проходить лікування, за направленням на МСЕК (ф. 088/о) необхідно звернутися через сімейного лікаря до профільного лікуючого лікаря (якщо особа рядового і начальницького складу лікувалася з приводу травми - до травматолога, якщо з приводу поранення – до хірурга або до травматолога (залежно від ураження кісток скелету), якщо з приводу серцево-судинних захворювань - до кардіолога тощо)).

2. Якщо особу рядового і начальницького складу звільнено зі служби, направлення на МСЕК також може дати сімейний лікар. Порядок дій наступний:

- Звернутись до сімейного лікаря або у районну лікарню до профільного лікаря (травматолог, невропатолог тощо) з проханням направити на МСЕК.

- Сімейний лікар виписує електронні направлення до профільних спеціалістів.
- Необхідно пройти консультації всіх лікарів (обов'язкова наявність виписки на фірмових бланках лікарні з печаткою лікаря).
- Всі висновки необхідно надати сімейному лікарю. Він оформлює направлення на МСЕК (форма ф. №088/о). Потім лікар передає документи комісії або пацієнт робить це самостійно.

Необхідні документи для проходження МСЕК

Для проходження обстеження МСЕК, мають бути такі документи:

- Направлення на МСЕК (форма ф. № 088/о);
- паспорт або ID картка з витягом з Єдиного державного демографічного реєстру щодо реєстрації місця проживання;
- копія ідентифікаційного коду;
- службове посвідчення (копія);
- свідоцтво про хворобу або довідка ЛЕК, або витяг з протоколу засідання ЛЕК про встановлення причинного зв'язку захворювань, травм (поранень, контузій, каліцтв);
- медична документація, оригінали (виписки з амбулаторної карти ф. 025/о, виписки з історії хвороби стаціонарного хворого ф. 027/о, результати лабораторних, інструментальних, променевих обстежень, консультативні висновки профільних обласних спеціалістів тощо) та амбулаторна картка хворого;
- у випадку, якщо особа є учасником ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС (або є особою, яка потерпіла від Чорнобильської катастрофи, чи постраждала від радіоактивного опромінення внаслідок будь-якої аварії):
 - посвідчення учасника ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС (посвідчення потерпілого від Чорнобильської катастрофи або посвідчення учасника ліквідації ядерних аварій відповідної категорії або посвідчення потерпілого від радіаційного опромінення) відповідної категорії;
 - експертний висновок міжвідомчої експертної комісії з установлення причинного зв'язку хвороби, інвалідності та смерті з дією іонізуючого випромінювання та інших шкідливих чинників внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС про причинний зв'язок захворювання з Чорнобильською катастрофою.
 - копія витягу з наказу по підрозділу про виключення зі списків особового складу (за наявності);
 - довідка про обставини травми (за потреби);
 - посвідчення УБД (за наявності);
 - копія трудової книжки (за наявності).

При проходженні МСЕК потрібно мати оригінали зазначених документів.

За результатами проведеної експертизи МСЕК видає довідку про встановлення групи інвалідності із зазначенням причинного зв'язку

інвалідності або зазначається ступінь втрати професійної працездатності.

Потрібно враховувати, що в період дії воєнного стану та протягом 6 місяців після його припинення чи скасування проведення медико-соціальної експертизи здійснюється за направленням лікарсько-консультативних комісій закладів охорони здоров'я (ЛКК) за місцем лікування/огляду незалежно від місця реєстрації чи проживання. У разі, якщо для встановлення інвалідності і не має можливості прибути на огляд до МСЕК, то комісія може приймати рішення про встановлення інвалідності заочно на підставі направлення ЛКК.

Довідка МСЕК є підставою для нарахування одноразової грошової допомоги (ОГД) та оформлення інших соціальних пільг. ОГД в разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту можливо отримати лише відповідно довідки МСЕК про встановлення групи інвалідності по захворюваннях, наслідках травм, поранень, контузій одержаних при проходженні служби цивільного захисту або при виконанні службових обов'язків. У разі отримання рішення МСЕК (під час проходження служби або після звільнення але не більше ніж 6 місяців) потрібно подати рапорт про нарахування зазначеної ОГД (не більше 3 років від моменту набуття такого права) до відповідного підрозділу цивільного захисту за місцем проходження служби. Більш детальний порядок призначення (ОГД) можна дізнатись у статті 118 Кодексу цивільного захисту.

Будь яку іншу інформацію щодо нашої діяльності Ви можете дізнатись шляхом телефонного зв'язку, інтернет спілкування, листування з відповідними підрозділами лікарсько-експертних комісій, Центральної лікарсько-експертної комісії ДСНС України контакти яких Ви знайдете на сайті Державної служби України з надзвичайних ситуацій (dsns.gov.ua).

БАЖАЄМО ЗДОРОВ'Я !!!